

TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ SİĞINMACILARA YÖNELİK TOPLUMUN GÜVENLİK ALGISI ÖLÇEĞİ: GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI*

Hakan Ömer TUNCA**, Ahmet KARADAĞ***

Öz

İnsanlar tarihte önceleri iklim şartları nedeniyle yer değiştirmiş, yakın dönemde ise daha çok silahlı çatışmalar, işgaller, ayrımcılık, insan hakları ihlalleri gerekçeleri ile göç etmişlerdir. Göçler nedeni ile göç edenler ve yerleşikler karşılıklı birbirlerini etkilemiştir. Sosyal, kültürel, ekonomik, siyasal konulardaki etkiler yeni dönemin güvenikleştirici ortamında göçün tehdit olarak algılanmasına yol açmıştır. 2011 yılında başlayan Arap Baharı ile Suriye'deki iç savaş Suriyelileri ülke içi ve dışına göç etmek zorunda bırakmıştır. 3.5 milyonu aşan Suriyeli'nin Türkiye'nin her şehrinde yaşıyor olması toplumda birçok alanda değişik algılara yol açmıştır. Bu çalışmanın amacı toplumun Suriyelilere yönelik sahip olduğu güvenlik algısını araştıran bir ölçek geliştirmektir. Fiziksel, sosyo-ekonomik ve kültürel ile siyasal güvenlik algısı boyutlarında yeni geliştirilen 35 sorudan oluşan ölçek; pilot uygulama sonrasında Gaziantep ve Balıkesir illerinde yaşayan 785 kişiye uygulanmıştır. Analizler sonucunda bu ölçeğin toplumun güvenlik algısını belirleyebilecek geçerli ve güvenilir bir araç olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Güvenlik Algısı, Ölçek Geliştirme, Geçerlilik ve Güvenirlilik.

SOCIETAL SECURITY PERCEPTION SCALE ON SYRIAN REFUGEES LIVING IN TURKEY: VALIDITY AND RELIABILITY STUDY

Abstract

People, initially, moved due to climatic reasons in the history, but recently this happens because of armed conflicts, occupation, discrimination, human rights violations. Migrants and hosts effect each other in many ways. The effects regarding social, economic, political issues have resulted in seeing migration as a threat in the securitization environment. Syrian civil war which started with the Arab Spring in the early 2011, made Syrians migrate internally and internationally. That 3.5 million Syrians live in each city in Turkey caused different perceptions in various areas. The main goal of the research is to develop a scale to measure the security perception caused by the Syrians. Newly developed 35-question questionnaire consists of physical security, socio-economic and cultural, political dimensions was applied to 785 citizens living in Gaziantep and Balıkesir. It can be concluded from the results of analysis that a valid and reliable scale has been obtained to measure the Societal Security Perception.

Keywords: Migration, Security Perception, Scale Development, Validity and Reliability.

* Bu Araştırma İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi Tarafından SDK-2018-1405 Proje Numarası ile Desteklenmiştir. Makale; "Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacıların Toplumun Güvenlik Algısına Etkisi: Gaziantep ve Balıkesir Örnekleri" tezinden çıkarılmıştır.

** Dr., MSÜ., Siyaset Bilimi, hotunca@hotmail.com, ORCID:0000-0002-1180-2549

*** Prof. Dr., İnönü Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, karadag.ahmet@inonu.edu.tr, ORCID:0000-0002-4031-0295

GİRİŞ

Silahlı çatışmalar, iç savaşlar, anlaşmazlıklar, işgaller, devlet yapısının erozyonu, her türlü ayrımcılık, siyasetin değişimi, insan hakları ihlalleri, nüfus artışı, salgınlar, kaynakların yetersizliği ve adaletsiz dağıtımı, kıtlık, büyük teknolojik değişimler tarih boyunca insanların buldukları yerlerden farklı coğrafyalara hareket etmelerine sebep olmuştur. Bazen yaşam endişesi bazen de daha iyi refah arayışları, mutluluk dolu yeni sosyo-kültürel yapıya sahip yerlere doğru bir hareketlilik doğurmuştur. Günümüzde ulaşım imkânlarının hızlı ve konforlu hale gelmesi, bilgi sistemlerinin gelişmesi ve küreselleşmenin daha çok benimsenmesi ile göçün azalmaktan ziyade çoğaldığı, çeşitlendiği ve geniş kitlelere yayıldığı görülmektedir.

Dünyada yaygınlaşan ve çeşitlenen göç günümüzde ülkelerin sosyal ve kültürel olmak üzere etnik durumunu da derinden etkilemektedir (Karpat, 2013:71). Dünyada devamlı olarak artış gösteren insan hareketliliğinin çok hızlı ve değişken yapısı toplumsal, siyasal, ekonomik, kültürel ve hukuki etkiler yaratmaktadır. Aslında göç tek başına ne pozitif ne de negatif bir olgudur. Göç sadece modern ekonomilerin, ulaşım sistemlerinin ve iletişimin işleyişine; siyasal baskılara ve bireysel dürtülere bir yanıtıdır (Kane, 1995:17).

Tarihsel olarak bakıldığında değişik ideolojiler ve yönetim biçimleri ile insanlık, devlet sistemlerini oluşturarak yaşamlarını sürdürebilmiştir. İnsanlığın en önemli endişelerinden biri hayatlarını sürdürmelerinde de göz önüne alınması gereken güvenlik ihtiyacı olmuştur. Her ideoloji kendi güvenlik yaklaşımını ortaya koymuştur. Gelineen noktada hâlihazırda güvenlik algılamaları, toplumsal güvenlik anlayışına dönüşmüştür. Toplumsal güvenlikte birçok konu öne çıkmakla beraber özellikle çalışmanın konusunu oluşturan göç; kültürlerin etkileşimiyle kimliği ve kültürü yok etmesi, dili değiştirmesi bakımından belki de öne çıkan en önemli husus olmuştur (Waever, 2015:259-279).

İnsanlık, varoluşundan beri vazgeçilmez ihtiyaçlarından biri ve sert yaşam koşullarını atlatmadaki temel nesne olan güvenlik sayesinde varlığını sürdürebilmiştir (Karabulut, 2011:32-90). Genel olarak terörizm, yeni tehdit algıları açısından en öne çıkan konu olmakla beraber örgütlü suçlar, uyuşturucu ticareti ve göç dalgaları dört temel yeni tehdit olarak ulus-devlet anlayışını etkileyen güvensizlik kaynaklarıdır (Marchesin, 2003).

Yeni güvenlik anlayışı, kişisel güvenlikten dünya çapında güvenliğe kadar sadece askeri ve politik alanlar değil bunların dışında çevresel, ekonomik ve

toplumsal alanlardaki göç, terör, mafya, organize suçlar, insan-değerli madde-biyolojik madde kaçakçılığı ve para aklama gibi uluslararası suçlara karşı önlemleri kapsamaktadır (Dedeoğlu, 2003). Başka bir ifade ile yeni güvenlik anlayışı içinde, dünya çapında ekonomiye yapılan saldırılar, sağlığa yapılan saldırılar, milli çıkarlara yapılan saldırılar göçün tehdit olarak tanımlanmasına sebep olmuştur. İnsan hareketliliği, devletin yönetimini, fksiyonlarını, yetkilerini, egemenliklerini ve alışlagelmiş geleneksel yapılarını değiştirdiği için tehdit olarak algılanmaya başlanmıştır (Erdoğan, 2013:277).

1980'lerden itibaren artmakla beraber özellikle ABD'de 11 Eylül 2001'de gerçekleşen saldırıdan sonra tüm dünya ulusları ulus-devlet sınırlarını daha sıkı korumaya başlamış, terörizmin, göç ve uluslararası suçlar ile geldiği gibi bir kaniya geçiş yapmışlardır (Huysmans, 2000:756; Huysmans, 1995:53). Bu değişim güvenliğin fazlaca öne çıkmasına ve sonuç olarak göçün olumlu insancıl yönlerinin göz ardı edilmesine, kişi hak ve hürriyetlerinin kısıtlanmasına ve göçmenlerin insan tacirleri ve organize suç örgütlerinin eline düşmelerine ve hatta sınır dışı edilmelerine yol açmıştır (Akçapar, 2012:564).

Göç ve göçmenler yaşamın doğal akışını karmaşıklaştıran unsurlar olarak görüldüğünden kendisi başlı başına bir tehdit kategorisidir. Kişilerin yaşamlarını karmaşıklaştırdıkları gibi toplumun birarada yaşama şeklini de etkilemektedir. Dolayısıyla göç toplumsal güvenlik konusu olarak kabul edilmektedir (Huysman, 2006:45-46).

Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı devletinin kuruluşundan itibaren göç almış, hatta göç konusunda sistemli politikalar oluşturmuştur. Son olarak Suriye'den kitlesel göç ile karşılaşmıştır. 15 Mart 2011 tarihinde Arap Baharı sonrasında Suriye'de ortam; bölgesel çatışmalardan ülkenin tamamında iç savaşa dönüşmüş, günlük yaşamın her alanını aksatacak hal almıştır. Durumun giderek kötüleşmesiyle Suriye Vatandaşları kendilerini ve ailelerini risk altında hissetmiş, ihtiyaçlarını ve güvenliklerini sağlayamayacaklarını değerlendirerek ülkeden çıkmak zorunda kalmışlardır (Tunç, 2015:35).

Suriye'den Türkiye'ye ilk kitlesel hareket, 29 Nisan 2011 tarihinde gerçekleşmiş, 2020 yılı ilk çeyreğinde 3.5 milyonu aşan rakamlara ulaşmıştır. Bu rakamın %1,77'sini ifade eden 63.518 Suriyeli, 5 farklı şehirde bulunan 7 barınma merkezine; kalan %98.23'ünü ifade eden 3.583.584 Suriyeli ise geçici koruma statüsü ile Türkiye'nin her şehrine dağılmıştır (GİGM, 2020).

Türkiye’de yaşayan Suriyeli’lerin rakamlarından açıkça görüleceği gibi bazı illerde yaşayan Suriyeli’lerin Türk vatandaşlarına oranları diğerlerine göre büyük olduğundan bu illerde etkinin de daha fazla olduğu söylenebilir. Örneğin İstanbul; 496.635 Suriyeliyi barındırmakla beraber 15.067.724 Türk nüfus içerisinde bu değer oransal olarak %3,30 ile Türkiye ortalaması olan %4,37’nin altında kalmaktadır. Adana (%11.08), Gaziantep (% 22.18), Hatay (%27.08), Kahramanmaraş (% 8.06), Kilis (%77.62), Mardin (%10.64), Mersin (%11,63), Osmaniye (%09,27), Şanlıurfa (%20,78) şehirlerinin (GİGM, 2020) yüksek Suriyeli oranları ile diğer illere nazaran daha fazla etkilendiği söylenebilir.

Bu kadar insanın Türkiye'nin her şehrinde bulunuyor olması sosyal, ekonomik, siyasal ve güvenlik vb. birçok yönden Türk vatandaşlarını etkilemiş ve etkilemeye devam etmektedir. Açık kapı politikası ve insani duygularla uygulanan Suriyelilerin kabulü özellikle 2013 ve 2014 yılından itibaren sadece Esad’ın zulmünden kaçanların değil, değişik örgüt ve tehditlerden dolayı da yer değiştirenlerin ülkemize girmesine neden olmuştur (bbc, 2020; Kona, 2011:797-803; Ak, 2017:22). Bu kontrolsüzlük güvenlik konusunda zafiyet olduğu izlenimi yaratmıştır. İstanbul, Sultanahmet, Suruç, Ankara Tren Garı, Ankara Devlet Mahallesi, Ankara Kızılay Meydanı, İstanbul İstiklal Caddesi, Gaziantep, Kayseri, Akçakale, Cilve Gözü Sınır Kapısı, Reyhanlı, Kilis, Diyarbakır, Ağrı Doğubayazıt, İstanbul Dış Hatlar Terminali, Diyarbakır Bölge Trafik, Van Polis Merkezi ve Gaziantep Şahinbey gibi yerlerde son dört yıldır meydana gelen bombalı saldırılar, havan tacizleri ve canlı bomba eylemlerinin, kayıtsız bir şekilde ülkemize alınan kişiler tarafından gerçekleştirildiğine yönelik bir kanı oluşmuştur. Hırsızlık, yan kesicilik ve dilencilik gibi adi suçlarda görülen artışın da Suriyeliler’den kaynaklandığı görüşü zaman zaman dillendirilmeye başlanılmıştır.

Ülkemizde göç ve güvenlik ilişkisi hakkında, yeni güvenlik algısı kavramı, göç, yasa dışı göç, yasa dışı göçmen, göçmen kaçakçılığı, mülteci ve iltica kavramları ile bu hareketlerin devletlerin güvenlik politikalarına etkisini analiz etmek, belirlenmiş bölgelerden elde edilen verilerle güvenlik ve kimlik algılamalarını incelemek ve mevcut durumu analiz etmek amacıyla yüksek lisans ve doktora tezleri yazılmıştır. Bunların çoğunun hukuk eksenli bir yaklaşımla dünyada ve Türkiye’de mültecilik, sığınmacılık kavramları ve bunlarla ilgili tarihsel yaklaşımlar, politikalar ve dönemselsel gelişmelere odaklı çözümler sunmuş olduğu söylenebilir.

Suriyeli sığınmacılar kapsamında; BMMYK, IOM, UNICEF, AB, Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, GİGM, AFAD, ORSAM, Stratejik Düşünce Enstitüsü, HÜGO, MiReKoc, TAGU¹ gibi uluslararası veya ulusal kuruluşlar ve üniversiteler birçok istatistik, rapor, değerlendirme ve kitaplar yayınlamıştır. Bu yayınlarda; genel olarak Suriyelilerin ekonomik, sağlık ve sosyolojik etkileri incelenmiştir.

Suriyeli mültecilerin toplumun güvenlik algısının çalışılıp çalışılmadığına; içerisinde 3.686 adet değişik ölçekler bulunan ölçek havuzu (<http://toad.edam.com.tr/olcek>), ilgili konuda yazılmış doktora/yüksek lisans tezleri ile yerli/yabancı yayınlarda araştırma yapılarak bakılmıştır. Literatürde “Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Toplumun Güvenlik Algısına Etkisi”ni araştıran, Türkiye’nin şartlarına uyan bir ölçek bulunamamıştır. Bu çalışmanın amacı henüz üzerinde çalışılmamış bir konu olarak Türk toplumunun Suriyelilere yönelik sahip olduğu güvenlik algısını araştıran bir ölçek geliştirmektir.

1. YÖNTEM

Ölçek geliştirme süreçleri genel olarak üç aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalar, soru havuzunun oluşturulması, ölçeğin yapılandırılması ve ölçeğin değerlendirilmesi aşamalarıdır (DeVellis, 2002:130-150). Bu aşamalara göre plan oluşturulmuştur. Planın ilk aşaması; Miles ve Huberman’ın Nitel Veri Analizi aşamalarına uygun tamamlanmıştır. Birinci aşama; gözlem, görüşme ve belge incelemesi gibi çeşitli veri toplama araçlarıyla elde edilen verilerin azaltılması aşamasıdır. Araştırmacı bu aşamada, örneklemden elde ettiği ve henüz işlenmemiş durumda bekleyen ham veriyi ayıklama, özetleme ve dönüştürme işlemlerine tabii tutar. İkinci aşama ise verilerin somutlaştırılması veya görsel hale getirilmesi sürecidir. Son aşama, sonuca ulaşma ve doğrulama aşamasıdır (Gürbüz ve Şahin, 2016:191-198).

1.1. Ölçek Geliştirme

Araştırma stratejisi geliştirilirken çalışmanın yöntemine uygun teorinin gömülü teori olduğu anlaşılmıştır. Teoriyi kısaca tanımlamak gerekirse, sembolik

---

¹ BMMYK: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (<https://www.unhcr.org/>), IOM: Uluslararası Göç Örgütü (<https://www.iom.int/>), GİGM: İç İşleri Bakanlığı Göç İşleri Genel Müdürlüğü (<https://www.goc.gov.tr/>), HÜGO: Hacettepe Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi (<http://www.hugo.hacettepe.edu.tr/tr/>), MiReKoc: Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi (<https://mirekoc.ku.edu.tr/tr/>), TAGU: Türk Alman Üniversitesi Göç ve Uyum Araştırmaları Merkezi (<http://tagu.tau.edu.tr/>).

etkileşimcilik, insanların kişiler arası ilişkilere yüklediği sembolik anlamlandırmalardır. Gömülü teoride konu hakkında teori olmasa da araştırmacı araştırmaya başlamakta, kuramsallaşma sürecinde ortaya çıkan fikirleri de daha sonra sınavabilmektedir. Verileri önceden belirlenmiş kategorilere uydurmaktan ziyade alandan topladığı verilere dayanarak açığa çıkarılan anlamlardan, kavramlardan, kategorilerden kuram gelişir (Gürbüz ve Şahin, 2016:191-198). Gömülü teori sistematik bir sürece sahiptir. Eşgüdümlü, sistematik, esnek ve bütüncül bir stratejidir. Düzensiz ve gereksiz bilgi toplamayı önler. Sosyal hayatın hızla değiştiği, sosyal olguların sürekli farklılaştığı ortamlarda yeni olguların keşfedilmesinde çok daha faydalı olmaktadır (Hammersly, 2012:72-93).

Konudaki ölçek hazırlanırken sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan bir tümevarım araştırma stratejisi olan gömülü teori kullanılmıştır. Bu teorinin sistematik bir sürece sahip olması, eşgüdümlü, esnek, bütüncül bir araştırma stratejisi olması, disiplinli ve örgütlenmiş bir yaklaşım olması ile düzensiz ve gereksiz bilgi toplamayı önlemesi gibi güçlü taraflarından faydalanılmıştır. Yapılan çalışma; “Toplumun Güvenlik Algısı Soru Kâğıdı” ile kavramların toplanması, kavramların tespiti ve frekanslarının belirlenmesi, frekansları çok olan ve literatürden elde edilen kavramlara soru üretilmesi, görünüm geçerliliğinin sağlanması, içerik geçerliliğinin sağlanması (Uzman görüşüne başvurma-önem derecesi-kapsama uygunluk-anlaşılabilirlik), görünüm geçerliliğinin sağlanması, pilot uygulama ve iç tutarlılığın analizi, madde analizi, güvenilirliğin ölçülmesi, keşfedici faktör analizi, güvenilirliğin ölçülmesi, doğrulayıcı faktör analizi, benzeşim, ayrışım ve yordama geçerliliğinin analizi, ölçeğin belirlenen illerde tespit edilen miktarda uygulanması ve anket sonuçlarının analizi safhalarından oluşarak icra edilmiştir.

Problem tanımına uygun gömülü teori tümevarım tekniği ile düşüncelerini almak ve konu ile ilgili kavramların bir havuzda toplanması için çeşitli cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi, meslek gruplarından 114 kişiye üzerinde güvenliğin kısaca tanımı ve “Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Toplumun Güvenliğine Hangi Konularda Tehdit Oluşturduğunu Düşünüyorsunuz?” sorusu olan soru kâğıdı dağıtılmış, konudaki kavramları serbestçe yazmaları istenmiştir. Alınan cevaplar doğrultusunda aynı anlama gelenlerin gruplandırılmaları ile kavramlara ait veri havuzu oluşturularak Tablo 1.’de gösterilen frekanslar belirlenmiştir.

Tablo-1. Kavramlar ve Sıklıkları

Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Toplumun Güvenlik Algısı Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması

S. No	Konu Başlıkları	Sıklık
1	Şahsa Yönelik Suçlar (saldırı, tehdit, kişinin vücuduna darp, gasp, işkence, adam-çocuk kaçırma, çocuk suçları, özgürlük kısıtlanması, zorla çek senet, vb.)	93
2	Toplum değerleri (kadın erkek ilişkileri, kişisel-ailevi hayat tarzı, aile yapısı, çok eşlilik, kayıt dışı evlilik, artan boşanmalar)	90
3	İşsizlik	81
4	Ülkeye Yönelik (Sınırların değişimi, Eğitim altyapısının bozulması (kritik tesislere okul vb. saldırı), terör	78
5	Yasadışı kazanç (dolandırıcılık, mafya, uyuşturucu ticareti, çocuk işçi, dilencilik, kayıtsız çalışma, fuhuş, kaçakçılık, ucuz işgücü)	76
6	Sağlık Tehdidi (Hastalıklar, bulaştırma, aşı, uyuşturucu kullanımı)	71
7	Gelir dağılımı (sosyal adalet, vergi muafiyeti)	59
8	Kapasite yetersizliğinden imkânlardan yararlanamama (hst, okul, dr, ögt, vb.)	51
9	Yozlaşma (yolsuzluk, usulsüzlük, adaletsizlik [devletin din, dil, ırk, mezhep, etnik köken, politik görüş vb. farklı gruplara davranışı], hakkaniyetsizlik)	37
10	Halklar arası çatışma	34
11	Din, dil, ulusal/ümmet kimliği,	33
12	Mala Karşı Suçlar (Hırsızlık, kundaklama, izinsiz konut)	32
13	Demografik yapı (kontrolsüz nüfus artışı)	32
14	Eğitim seviyesi	27
15	Geleneksel değerler	24
16	Gelecek ve parçalanma kaygısı	23
17	Ötekileştirme (Türk vatandaşlığını ırk üzerinden tanımlama, etnik mezhepsel kutuplaşma)	20
18	Uyumsuzluk (kente, topluma)	19
19	Bağımsızlık kazanma söylemleri (etnik, din vb. grupların)	19
20	Uzun dönem toplumsal refah	17
21	Teşvik ve yardım	17
22	Politik sistemin değişimi	12
23	Çarpık kentleşme (gecekondu)	12
24	Ulusal kanunlarda değişim (insan hakları)	11
25	Vatandaşlık	7
26	Atık yönetimi	6
27	Ekonomik kutuplaşma	4
28	Fazla çalışma	4
29	Yiyecek-su kaynaklarda kıtlık	4
30	Korku baskıdan özgürlük	3

Hazırlanan soru kağıdı dağıtılırken literatür taramasında elde edilmiş olan AB Toplumsal Güvenlik Kurumu Raporunda belirlenmiş yedi boyut ve boyutların

ihtiva etmesi muhtemel konuları elde edilmiş, cevapların burada yazılı kavramlarda yoğunlaşması veya en azından buradaki kavramlardan bazılarının cevap olarak gelmesi beklenmiştir. Yedi boyut ve konu başlıkları aşağıda sunulmuştur²:

* Fiziksel Güvenlik: Sınırların değişimi, eğitim altyapısı, sağlık, kişinin vücudu, şahsa yönelik suçlar, darp, dolandırıcılık, kundaklama, oto yakma, oto hırsızlığı, terör, gasp, gece dışarı çıkamama, gündüz dışarı çıkamama, mafya, uyuşturucu, çocuk suçları, izinsiz gösteri, izinsiz konut, izinsiz inşaat, zorla çek-senet, eğitimde eşitsizlik, hastalıklar, aşı, çocuk sağlığı, kadın sağlığı,

* Siyasi Güvenlik: Korku-baskıdan özgürlük, insan hakları, ulusal kanunlar, usulsüzlük, yolsuzluk, gelecek kaygısı, ötekileştirme, etnik grupların bağımsızlık kazanma söylemleri, parçalanma kaygısı, devletin farklı gruplara (din, dil, ırk, mezhep, etnik köken, politik görüş vb.) eşit ve adil davranmaması, kente uyumsuzluk,

* Sosyo-Ekonomik Güvenlik: İşsizlik, gelir, gelir dağılımı, ekonomik kutuplaşma, Türk vatandaşlığını ırk üzerinden tanımlama, uzun dönem toplumsal refah, yasadışı kazanç, sosyal adalet sağlanamaması, vergi, teşvik ve yardım dağıtımını, fazla çalışma,

* Kültürel Güvenlik: Toplum değerleri, kişisel hayat tarzı, vatandaşların çeşitli kültürel kimlikleri, etnik ayrımcılık, geleneksel değerler, aile yapısı, kadın-erkek ilişkileri, din, sanat dalları, dil, ulusal kimlik, ümmet kimliği,

* Çevre Güvenliği: İklim değişimi, yiyecek ve kaynaklarda kıtlık, atık yönetimi

* Siber Güvenlik: Bilgi ve bilgi sistemleri, kişisel bilgilere saldırı,

* Radikal Bilinmeyen Tehditler: Doğal afetler, salgın hastalıklar, artan dirençler, güvenlik güçlerine direniş.

Türk Vatandaşı 114 kişiden alınan cevaplar ile AB güvenlik kavramlarında karşılaştırma yapıldığında, Türkiye’de AB güvenlik boyutlarından Çevre, Siber ve Radikal Bilinmeyen Tehditler Güvenlik boyutlarının daha az sıklıkla güvenlik sorunu yarattığı görülmüştür.

Ölçek maddelerinin oluşturulmasında maddeler açık ve anlaşılabilir olmalı, soru cümlesi yerine düz cümleler kullanılmalı, maddeler belirsizlik içermemeli, aynı madde içerisinde çift yargı olmamalı, olgusal ifadeler olmamalı, maddeler yönlendirici olmamalı, tutumun olumlu veya olumsuz içeriğini ılımlı bir şekilde ifade eden maddeler kullanılmalı, olumlu ve olumsuz ifade sayısı denk olmalı, kısa cümleler tercih edilmeli, maddelerdeki ifadeler ölçülmek istenen özelliğe yönelik

---

² “Societal Security”, Son Güncelleme 03 Mayıs, 2020, <http://www.societalsecurity.net/>, Güvenlik Boyutları; SOURCE D3.1 Methodology Workshop and Review of Available Empirical Sources Raporunda yer almaktadır.

olmalı, birden çok tutum ögesini içermemeli, imla ve dil bilgisi kurallarına uygun olmalı, çoğaltılan kopyalarda baskı hataları bulunmamalıdır (Tezbaşaran, 2008:9-14; DeVellis, 2002:130-150; Gürbüz ve Şahin, 2016:157-170). Soru sayısı 54 olacak şekilde soru havuzu oluşturulmuştur. Sorular; iki uzman istatistikçi ve göç uzmanı ile beraber soruların anlaşılabilirlik ve ölçülmek istenen kavramı ölçüp ölçmediği değerlendirmelerine tabii tutularak görünüm geçerliliği sağlanarak hazırlanmıştır. Kavram sıklıklarında 17 sıklıkta yer alan 21'inci kavrama kadar soru oluşturulmuştur.

Kapsam geçerliliğinde ölçüm aracının ölçmek istediği yapıyı ölçüp ölçmediği, ölçeği geliştiren kişilerin kendilerine değil uzman kararlarına bırakılmalıdır (Gürbüz ve Şahin, 2016:191-198). Uzman değerlendirmesi, kavramsal yapıya ilişkin temel faktörleri ortaya çıkarmaya veya geliştirilen maddelerin belirli bir kavramsal veya faktöriyel yapıya uygun olup olmadığını belirlemeye yöneliktir (DeVellis, 2002:130-150). Değerlendirme; “gerekli”, “ faydalı ama gerekli değil” ve “gerekli değil” şeklinde yapılır (Lawshe, 1975). Bu makalede Lawshe tekniği kullanılmış, ancak ifadeler Yeşilyurt ve Çapraz (2018)'in kullandığı “Uygun (3 puan)”, “Uygun Ancak Düzeltilmeli (2 puan)” ve “Çıkartılmalı (1 puan)” olarak yazılmıştır. Konu uzmanı görüşlerinden ortaya çıkan nitel veriler Kapsam Geçerlilik Oranı (KGO) ve Kapsam Geçerlilik İndeksi (KGİ) hesaplanarak nicel verilere dönüştürülmüştür. Bu dönüştürme işlemi Lawshe tekniğine uygun şekilde önce $KGO = \frac{Nu+N/2}{N/2}$ hesaplanarak yapılmış, 0 ve negatif değerli olanlar ölçekten çıkarılmıştır (Lawshe, 1975). Daha sonra KGO değerlerinin ortalamasını ifade eden KGİ değeri elde edilmiştir. KGİ her bir boyut için ayrı ayrı hesaplanmıştır. KGO (0'dan büyük olanlar) ve KGİ değerleri; Lawshe'nin tablosundaki her bir uzman sayısının önemine dikkat çeken ve 5'ten 40 uzmana kadar Lawshe tablosunu geliştiren Ayre ve Scally (2014)'nin $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyinde KGO'ların Minimum/Kritik Değerleri Tablosu'ndaki değer ile karşılaştırılmıştır. 10 konu uzmanı için (0,800) değeri kullanılmıştır (Ayre ve Scally, 2014).

54 sorulu ölçekte; göçmenler ve Suriyeli Sığınmacılar konusunda çalışma yapmış 10 uzmana başvurulmuştur. Uzmanlarca; demografik bilgiler bölümünde; “ne zaman ve hangi sıklıkta iş değiştirdiniz, yaşadığınız ile siz ve aile büyüğünüz ne zaman geldiniz” sorularının eklenmesinin ve şekilsel olarak harf büyüklüklerinin 14 punto, her boyutun farklı renkte, her yeni sayfa üstünde 5'li Likert ölçek cevaplama seçeneklerinin bulunmasının daha uygun olacağı görüşleri ile her soru için “Uygun”, “Uygun Ancak Düzeltilmeli” ve “Çıkartılmalı” cevapları alınmıştır. Bu verilere göre 18 maddenin KGO'ları 0 ve negatif değerli olduğundan ölçekten

³ **Nu:** maddeye “Uygun” diyen uzman sayısı ve **N:** ise maddeye ilişkin görüş belirten toplam uzman sayısıdır.

çıkarılmıştır. Kalan maddelerin 0'dan büyük tümü de kontrol edilmiş, (0,800) değeri (Ayre ve Scally, 2014)'nden büyük olduğundan ilave olarak elenmemiştir. Ölçeğin KGİ değerleri ise her boyut için sırasıyla (0,908), (0,933), (0,943) ve (0,926) olarak, ölçeğin tamamı ise (0,927) değeri hesaplanmıştır. Bu değerler de (0,800)'den (Ayre ve Scally, 2014) büyük olduğundan ölçek Fiziksel, Siyasi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Güvenlik boyutlarında toplam **4 boyut (faktör) 36 soruluk** hâlini almış, kapsam geçerliliği sağlanmıştır.

1.2. Pilot Uygulama

Deneme uygulaması (pilot uygulama), Likert tipi ölçeklerde tasarı tamamlandıktan, gerekli düzeltmeler görünüm ve kapsam (içerik) geçerliliği açısından yapıldıktan sonra maddelerin hangilerinin istenen niteliklere haiz olup olmadığına gerçek verilerle belirlenmesi anlamına gelmektedir. Buradan elde edilen verileri incelemedeki temel amaç ölçeğin ve uygulamasının elverdiği ölçüde güvenilir ve geçerli bir ölçek elde etmektir (Tezbaşaran, 2008:21-47).

36 sorudan oluşan anket; zorunlu koşullar altında cevaplama durumundan kaçınılarak, cinsiyetleri, yaşları, eğitim durumları, sosyal statüleri vb. nitelikler dikkate alınarak örneklemin özelliklerini en fazla taşıyabilecek şekilde bir pilot uygulama ile denenmiştir. Pilot uygulama; iç tutarlılığın analizi, madde analizi, keşfedici faktör analizi (KFA) ölçeğin güvenilirliği ve geçerliliğinin ölçülmesi amacıyla Ankara'da yaşayan en az % 50' si kendisi veya aile büyüğü göçmen olan, değişik eğitim ve sosyal statülerde 51 erkek ve 45 kadın toplam 96 kişiden (anket soru sayısının yaklaşık 3 katı) oluşan örnekleme yapılmıştır.

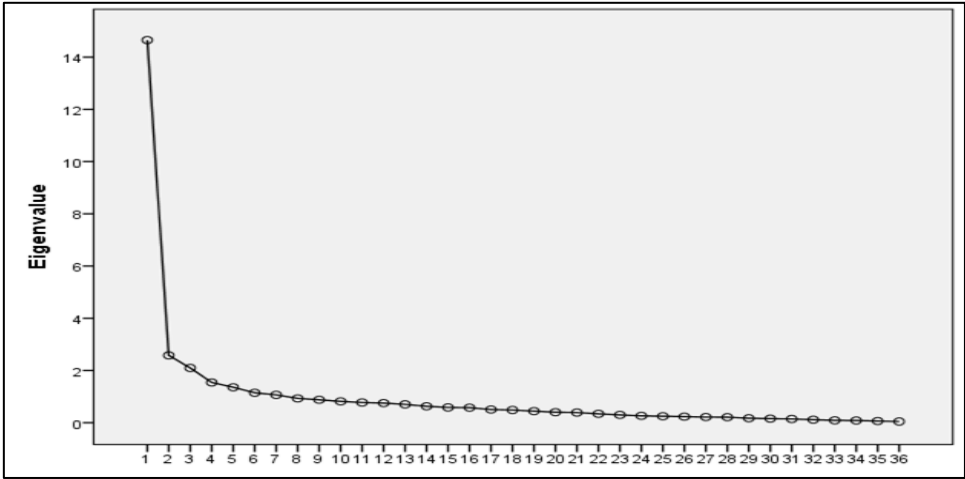
1.3. Pilot Uygulama Analizleri

Faktör analizi aralarında ilişki olduğu düşünülen çok sayıdaki değişkeni bir araya getirerek birbirleri ile tutarlı daha az sayıda boyut/faktör altında toplayıp anlamlı hale getirmeyi amaçlayan bir analizdir. Bu analiz sayesinde faktörler arasında olası örüntü de açığa çıkarılır. KFA daha çok ölçek geliştirme çalışmalarının ilk aşamalarında gözlenen değişkenlerin hangi faktörleri oluşturduğunu incelemek amacıyla kullanılır (Gürbüz ve Şahin, 2016:309-327). KFA ile değişken sayıları azaltılırken benzer yapıları bir araya toplayan faktörlerin isimlendirilmesi kolaylaştırılır. Temel bileşenler analizindeki maksat ise ortaya çıkarılan her boyut ile açıklanan varyansı en üst seviyeye çıkarmaktır. Faktörlerin yorumlanabilir ve isimlendirilebilir olması için eksen döndürme yöntemleri uygulanmaktadır. Faktörlerin birbirinden ilişkisiz olduğu dik döndürme yöntemlerinden varimax en çok kullanılan tekniktir (Bökeoğlu, 2012:190-211). Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örnekleme yeterliliği; belirli bir örneklemden elde edilen değişkenlerin oluşturduğu veri yapısının faktör analizi için yeterli olup olmadığını göstermektedir. KMO değerinin 0,60 ve üstünde olması örneklemin faktör analizi için yeterli olacağına

işaret eder. Barlett Küresellik Testi (BKT); korelasyon matrisindeki ilişkilerin faktör analizi yapacak ölçüde yeterli olup olmadığını test etmektedir. Bu testin anlamlı olması ($p < 0,05$) değişkenler arası ilişkilerin oluşturduğu matrisin faktör analizi için anlamlı olduğu anlamına gelir (Bökeoğlu, 2012:309-327). Uygulanan pilot uygulamada KFA için; KMO ve BKT yapılmıştır. KMO değeri (0,857) bulunmuş, 0,6 ve üstünde olması örneklemden elde edilen değişkenlerin oluşturduğu veri yapısının faktör analizine girebileceğini göstermiştir. BKT değeri (0,000) olduğu tespit edilmiş, $p < 0,05$ olduğundan değişkenler arası ilişkilerin oluşturduğu EK-A'da sunulan korelasyon matrisindeki ilişkilerin faktör analizi yapacak ölçüde yeterli olduğu anlamını vermiştir.

Açıklanan varyans; faktör analizinde her faktörün açıkladıkları varyans miktarını göstermektedir. Faktör sayısına karar verilirken tüm faktörlerin açıkladıkları toplam varyansın tek boyutlu ölçeklerde en az % 30, çok boyutlularda ise en az % 50 olması önerilir (Streiner, 1994:135-140).

Faktör döndürmesi yapılmış, maddelerin konumlarının faktör eksenleri arasında hareket ettirilerek hangi faktörde yer alacağını belirgin hale getirilmesi sağlanmıştır. Böylelikle bir faktör altında bulunan sorunun diğer faktörlere katkı yaparak nerede yer alması gerektiği ortaya çıkarılmıştır. Analiz sonunda Şekil 1.'de yer alan grafik incelenerek 3 boyutta bir anketin tasarımının yapılmasının uygun olduğu anlaşılmıştır.

Şekil-1. Faktörlerin Grafikselleştirilmesi

Aşağıdaki Tablo 2. anketin açıklanan toplam varyansları göstermektedir.

Tablo-2. Boyutların Açıklanan Toplam Varyans Tablosu

Comp.	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	14,653	40,702	40,702	14,653	40,702	40,702	8,575	23,821	23,821
2	2,579	7,164	47,865	2,579	7,164	47,865	6,441	17,891	41,712
3	2,097	5,825	53,690	2,097	5,825	53,690	4,312	11,978	53,690
4	1,542	4,284	57,975						
5	1,357	3,769	61,743						
6	1,147	3,185	64,928						
7	1,067	2,963	67,891						
8	,932	2,589	70,480						
9	,878	2,440	72,920						
10	,818	2,271	75,191						
11	,774	2,151	77,342						
12	,752	2,088	79,430						
13	,702	1,950	81,380						
14	,629	1,747	83,127						
15	,585	1,625	84,752						
16	,577	1,604	86,357						
17	,504	1,400	87,757						
18	,487	1,353	89,109						
19	,444	1,233	90,342						
20	,403	1,120	91,462						
21	,389	1,080	92,542						
22	,341	,947	93,489						
23	,299	,829	94,318						
24	,263	,730	95,049						
25	,248	,689	95,737						
26	,232	,645	96,382						
27	,216	,601	96,983						
28	,212	,589	97,571						
29	,171	,474	98,045						
30	,157	,437	98,482						
31	,144	,399	98,881						
32	,116	,321	99,202						
33	,091	,253	99,455						
34	,085	,235	99,690						
35	,066	,182	99,872						
36	,046	,128	100,000						

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Bu üç boyutta sorulan soruların % 53.69 seviyesinde ölçülmek istenen algıyı yüksek seviyede açıkladığı anlaşılmıştır. 3 uzman tarafından toplam varyans matrisine bakılarak; Kültürel güvenlik algısını ölçen sorular sosyo-ekonomik güvenlik faktörü ile birleştirilmiştir. Sosyo-ekonomik güvenlik boyutundaki 26 numaralı soru; 0,411 ve 0,417 varyans değerleri ile 2 farklı boyutta anlamlı çıktığından anketten elenmiştir. Bir sorunun elenmesi ve boyutların 3 boyuta birleştirilmesinden sonra faktör yük değerleri aşağıda Tablo 3.'deki şekli almıştır.

Fiziki güvenlik boyutundaki 9 numaralı soru siyasi güvenlik boyutuna, siyasi güvenlik boyutundaki 17 numaralı soru sosyo-ekonomik güvenlik boyutuna, sosyo-ekonomik güvenlik boyutundaki 25 numaralı soru fiziki güvenlik boyutuna yer değiştirmiştir. Kültürel güvenlik boyutundaki tüm sorular sosyo-ekonomik güvenlik boyutu ile birleştirilmiştir. Faktör analizleri sonucu ölçek; **3 faktör ve 35 sorudan** oluşan Ek-B'de sunulan şekle dönüşmüştür.

Tablo-3. Boyutun Faktör Yük Değerleri

Rotated Component Matrix ^a				Rotated Component Matrix ^a				Rotated Component Matrix ^a			
Q	Component			Q	Component			Q	Component		
	1	2	3		1	2	3		1	2	3
F6	,732			E3	,480		,575	E1			,499
F5	,730	,357		F12	,553	,469		K7		,450	,481
F2	,722	,319		K8		,305	,509	K9	,459	,409	,472
F1	,700	,335		F11	,487	,466		K5			,806
F7	,678			F10	,419			E2			,743
E4	,459		,667	S7		,760		K6	,373		,656
E5	,658		,322	S3	,483	,688		K2			,566
S4			,641	S6		,686		K4	,404		,553
F4	,633	,470		F9		,652		K1		,376	,508
F3	,632	,465		K3		,456	,642	F8	,434		
F13	,595	,392		S2	,477	,605		E7		,384	,425
S1	,473	,591		S5	,523	,569					

Likert tipi bir ölçeğin güvenilirliğini kestirmek için, öncelikle, Lee Joseph Cronbach tarafından geliştirilmiş olan ve kendi adıyla anılan Cronbach α katsayısının kullanılması gerekir. Birbiriyle yüksek ilişki gösteren maddelerden oluşan ölçeklerin Cronbach α katsayısı yüksek olur. Cronbach α katsayısı, ölçek içinde bulunan maddelerin iç tutarlığının bir ölçüsüdür. Ölçeğin Cronbach α katsayısı ne kadar yüksekse bu ölçekte bulunan maddelerin o ölçüde birbirleriyle tutarlı ve aynı özeliğin öğelerini sorgulayan maddelerden oluştuğu şeklinde

algılanır (Tezbaşaran, 2008:47-50). Bu değerin en az 0,7 olması gerekir. Ölçek geliştirme çalışmalarında bu eşik değeri 0,6'ya çekilebilmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2016:309-327).

İç tutarlılık güvenirliği analizi kapsamında Cronbach α değerleri her boyut için ayrı ayrı ve toplam olacak şekilde hesaplatılmış Tablo 4'te elde edilen değerler bulunmuştur. Cronbach α değerlerinin tamamının 0,70 eşik değerinden yüksek bulunması ile geçerli bir anket elde edildiği anlaşılmıştır.

Tablo-4. Güvenirlik Analizi Cronbach α Değerleri

Boyutlar	Cronbach α	#
Güvenlik Etkisi	0,919	13
Sosyo-ekonomik ve Kültürel Etki	0,818	15
Siyasete Etkisi	0,852	7
Toplam	0,943	35

Bir diğer güvenirlik testi de test-tekrar test analizidir. Bir ölçme aracının uygulamadan uygulamaya tutarlı sonuçlar verebilme gücünün bir ölçüsüdür (Tezbaşaran, 2008:49). Bu yöntemle test güvenirliğini kestirmek için, bir test aynı gruba belli bir zaman aralığıyla iki kez uygulanır. Daha sonra bireylerin birinci uygulamada aldıkları puanlarla ikinci uygulamada aldıkları puanlar arasındaki korelasyon bulunur. Elde edilen korelasyon katsayısı testin güvenirlik katsayısıdır. Güvenirlikle ilgili korelasyonun tam ($r=1,00$) olması hiç sıra değişmesi olmadığını, ($r=0,00$) olması ise sıralar arasında hiçbir ilişki bulunmadığını gösterir. Bu yöntemle hesaplanan güvenirlik, aynı araçla yapılan iki ölçme arasındaki tutarlılık anlamındadır. Zaman aralığı uzun ise hesaplanan güvenirlik katsayısı kararlılık anlamında da yorumlanabilir. Yukarıda da bahsedildiği gibi, gerek tutarlılık gerekse de kararlılık güvenirlik anlamında yorumlanabilir.

Test-tekrar test geçerliliği kapsamında yukarıda yazılı aynı şartlarda pilot uygulama üç hafta sonra tekrarlanmıştır. İlk uygulamaya katılan 96 kişiye faktör analizlerinden sonra 3 faktör ve 35 sorudan oluşan ve son halini alan anket uygulanmıştır. Anket talimatında; soruların önceki anketteki aynı sorular olduğu, sadece boyutların birleştirildiği, bir sorunun elendiği ve benzer şekilde kendi algılarına göre cevaplamaları, değişen algıları var ise o yönde cevaplamaları bildirilmiştir. Bu uygulama sonucunda % 91 oranına denk gelen 87 adet anket geri alınmıştır. Test-tekrar test geçerliliğinin analizinde her bir ankete ait alınabilecek toplam puan ana belirleyici olarak tespit edilmiştir. 87 anketçinin anket başına

aldığı toplam puanlar hesaplanmıştır. Anketçilerin yaptığı ilk anketten aldığı toplam puan ile sonra uygulanan anketten aldığı toplam puan arasında korelasyon olup olmadığına SPSS 23.0 ile bakılmıştır. Pearson Korelasyon katsayısının ($r=0,891$) değerinin 0,01 seviyesinde anlamlı olarak eşik değer olan 0,7 eşik değerinden yüksek olduğu görülerek geçerli ve tutarlı bir anket elde edildiği görülmüştür. Toplam puanlar her bir anketçi için incelenmiş, dört adedinin her bir anket için alınabilecek en yüksek puan olan 175 toplam puan üzerinden ilk ve ikinci testte 32 puan ve üzerinde (88'den 132'ye), (147'den 109'a), (147'den 115'e) ve (123'ten 91'e) artı veya eksi yönde değiştiği tespit edilmiştir. Yapılacak analizlerde yanlış sonuçlara gidilmemesi açısından bu farklı sonuçların analizde uç değer olarak değerlendirilmesinin ve analiz dışında tutulmasının daha uygun olacağı kabul edilmiş ve analizden bu dört sonuç çıkarılmış ve tekrar korelasyon değerine bakılmıştır. %86 dönüş oranına denk gelen 83 adet anketin; Pearson korelasyon katsayısının ($r=0,934$) değerini aldığı ve bunun 0,01 seviyesinde anlamlı olduğu tespit edilmiş, en az 0,7 olduğu görülerek anketin geçerliliği ve tutarlılığının yüksek düzeyde olduğu kabul edilmiştir.

2. Örneklem

81 ilde dağınık olarak yaşayan Suriyeli sığınmacılar ile birlikte yaşayan tüm Türk vatandaşlarının ülke çapında bu anketin uygulanmasının güçlüğü ve bazı illerde çok sayıda mevcut bulunurken bazılarında çok az sayıda olmaları dikkate alınarak ana evrenden seçilecek örneklem ile ilgili karara ulaşılmıştır.

Bu tasarımı uygulamak amacı ile sosyo-ekonomik göstergeleri birbirine oldukça yakın illeri tespit etmek için bir literatür taraması yapılmıştır. Türkiye'deki gelişmişlik düzeyi, Kalkınma Bakanlığı tarafından çok sayıda ekonomik, sosyal ve kültürel değişkenin kullanıldığı ve coğrafi bazda mukayese olanağı sağlayan sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi (SEGE) vasıtasıyla ölçülmüş ve karşılaştırılmıştır. Endeks; Güçlü Temel Bileşenler Analizi (GTBA) diye anılan sosyal ve ekonomik gelişmişlik düzeylerini belirlemeye ve özellikle sıralamaya yarayan sıklıkla kullanılan bir yöntem ile oluşturulmuştur. Yöntemin sağladığı endeksleme, standartlaştırma ve merkezileştirme gibi işlemler neticesinde bilimsel ve yansız bir sıralama elde edilmiştir. Endeks; GTBA metodolojisi ile 61 parametreye dayanarak illerin sosyo-ekonomik gelişmişliklerini sıralamaktadır (SEGE, 2013). Bu çalışmada anket uygulanacak şehirlere karar verilirken SEGE-2011 dokümanından faydalanılmıştır.

Metodolojik olarak bu endeksten yararlanılarak illerin gelişmişlik endeksleri ile illerde bulunan Suriyeli Sığınmacı mevcutları bir çizelge haline getirilmiştir. Aday

iller ve bu illere ait verileri içeren Tablo 5. İl karşılaştırma çizelgesi aşağıda oluşturulmuştur.

Tablo-5. İl Karşılaştırma Çizelgesi

İL KARŞILAŞTIRMALARI									
KADEME	İL	SEGE 2011	NÜFUS	SURİYELİ	İL	SEGE 2011	NÜFUS	SURİYELİ	ARALIK
1.KADEME	İZMİR	1,9715	4.223.545	109.549	ANTALYA	1,5026	2.328.555	403	4,5154 1,0993
2.KADEME	ADANA	0,5666	2.201.670	153.490	AYDIN	0,5597	1.068.260	8.059	0,9154 0,5272
					DENİZLİ	0,9122	1.005.687	8.075	
					SAKARYA	0,5641	976.948	8.269	
3.KADEME	GAZİANTEP	0,2678	1.974.244	329.622	MANİSA	0,4711	1.396.945	6.690	0,4764 0,1579
					BALIKESİR	0,4764	1.196.176	2.331	
					SAMSUN	0,1579	1.295.927	4.372	
4.KADEME	HATAY	-0,1302	1.555.165	384.774	MALATYA	-0,0785	781.305	22.072	0,1550 -0,2405
					AFYON	-0,0797	714.523	4.665	
5.KADEME	KİLİS	-0,5733	130.825	124.888	NİĞDE	-0,3761	351.468	3.495	-0,2479 -0,9602

Bu illerden Gaziantep ve Balıkesir seçilmiştir. İl seçimi yapılırken Suriyelilerin Gaziantep şehrinde yaşayan Türk Vatandaşlarına oranı (%16,70) ve Türkiye’de bulunan toplam Suriyelilere oranı (%11,04) dikkate alınmış ve yüksek bir göçmen kitleye sahip olduğu görülmüştür. Benzer şekilde Balıkesir şehri için de Suriyelilerin Balıkesir şehrinde yaşayan Türk Vatandaşlarına oranı (%0,19) ve Türkiye’de bulunan toplam Suriyelilere oranı (%0,08) dikkate alınmış ve göçmen kitlesi oranının hemen hemen yok seviyesinde olduğu görülmüştür. Gaziantep ve Balıkesir; bir taraftan aynı sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesinde birbirlerine sayısal olarak diğerlerine göre daha benzer, diğer taraftan siyasî yapısının Adalet ve Kalkınma Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi il ve ilçe belediye başkanlarının seçilerek görevde olduğundan siyasî yapılarının benzerliği ve son olarak bir şehirde sayısal/oransal Suriyeli nüfusu fazla, diğerinde ise hiç denebilecek kadar az olması nedenleri ile seçilmiştir.

1.000.000 nüfusa sahip bir ülkedeki halkın herhangi bir konudaki görüşlerini %95 güven aralığında %5 örnekleme hatası kabul edilerek öğrenmek için ortalama 384 kişiye anket uygulanması yeterli gelmektedir. Bu ise bilgiye daha kolay ve daha hızlı ulaşma imkânı vermesi açısından önem arz etmektedir (Baş, 2013:43). Gaziantep ve Balıkesir illerinin nüfusları sırasıyla 1.974.244 ve 1.196.176 olduğundan yeterli sayıda (her şehirde geçerli olmak şartı ile 384 adet) örnek alınarak uygulamanın yapılmasına karar verilmiştir.

Anket araştırmaları için en uygun örnekleme yöntemi olasılıklı örneklemedir (Baş, 2013:36-37). Bu hususun sağlanabilmesi için bir excel tablo oluşturulmuştur. Halen Gaziantep ve Balıkesir illerinin nüfus yoğunluğunun yüksek olduğu merkez ilçelerine bağlı mahalleler araştırılmış, Gaziantep merkez ilçe Şahinbey’e (902.424 kişiyle en yoğun) bağlı 187 ve Balıkesir merkez ilçe Karesi’ye (178.105 kişiyle en yoğun) bağlı 69 mahalle tespit edilmiştir (Nüfus Bilgileri, 2020; Haritamap, 2020). Mahallelerin doğruluğu harita ve illerin yerel belediye sitelerinden de teyit edilmiştir. Excel programının rastgele seçim yapma fonksiyonu kullanılarak bu ilçelerden öncelikle beşer mahalle seçilmiştir. Böylelikle anketin olasılıklı örnekleme kriteri sağlanmıştır.

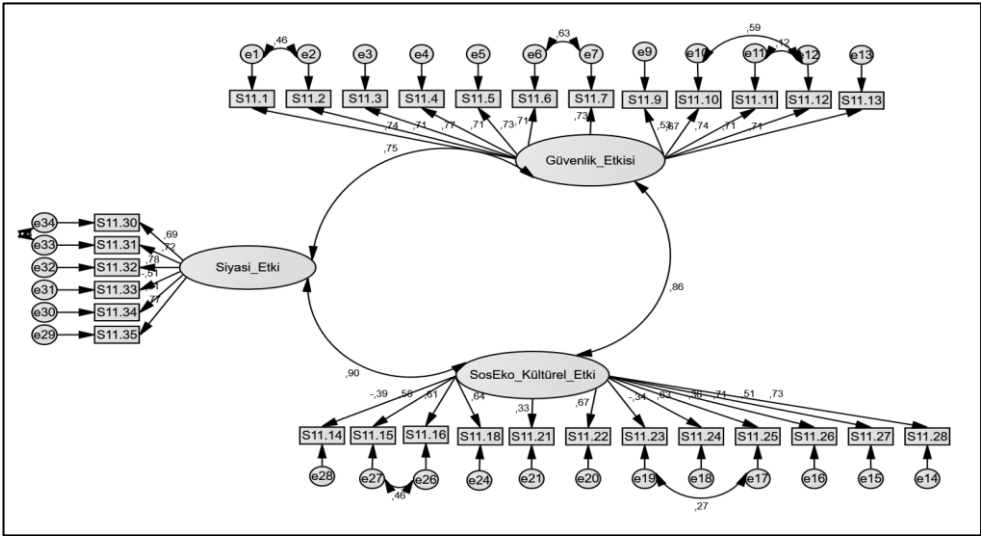
1.1. Ölçek Uygulama

“Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Toplumun Güvenlik Algısına Etkisi”; Gaziantep ve Balıkesir illerinde, anketörler vasıtası ile uygulanmıştır. Anket; 16 yaşından büyük, 2011 yılından daha yeni olmamak kaydı ile erkek ve kadın Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlarına Ek’de bulunan anket formu ile yüz yüze görüşmeler şeklinde icra edilmiştir. Anket uygulaması esnasında anketörler; Likert ölçeğine uygun soruların “tamamen katılıyorum” seçeneğinden başlayarak “hiç katılmıyorum” seçeneğine kadar boş bırakmadan işaretlenmesi, soruların bazılarının ters yönlü sorular olduğu ve buna dikkat edilmesi gerektiği gibi konulara dikkat çekerek son kısımda boş bir sayfaya da Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların anketçide oluşturduğu güvenlik algıları kapsamında ankette yazılı sorular veya bu soruların dışında yazmak veya paylaşmak istedikleri söz/anı/hikâye/katılıp katılmadığı söylemler ve diğer düşüncelerini serbestçe yazabileceklerini talimatlandırmışlardır. Uygulamada gidilecek mahalleler; rastgeleliği sağlamak maksadıyla hazırlanmış olan excelden üretilmiş, Gaziantep’te ve Balıkesir’de rastgele çekilen mahallelere gidilmiştir. Bu şekilde rastgele seçim, herhangi bir mahallede yaşayan kişiyle diğer bir mahallede yaşayan kişinin ankete tâbi tutulma olasılıklarının eşit olmasını sağlamıştır. Anket uygulamasına ilk sıradan itibaren mahallelere gidilmiş, yeterli örnek sayısına ulaşılan kadar devam edilmiştir. Gaziantep’te ilk çekimde çıkan Alibaba ve 23 Nisan Mahallelerine gidildiğinde mahallede çok yoğun şekilde Suriyeli yaşadığı/Türkçe bilen az olduğu görülmüş ve mahallede anket yaptırarak Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı bulunamayacağı endişesiyle Türkmenler ve Cengiz Topel mahalleleri excelden çekilmiş ve anket uygulanmıştır. Her iki şehirde de beş mahalle yeterli sayıda veri üretilmesine imkân sağlamıştır. Uygulamada örneklem 785 kişi olarak gerçekleşmiştir.

2.2. Uygulama Sonrası Analizler ve Bulguları

DFA’nde söz konusu kavramların veri tarafından doğrulanıp doğrulanmadığı, kuramsal evrende varsayılan ilişkilerin gözlem sonucu elde edilmiş olan veri setinde de var olup olmadığı anlaşılmaya çalışılmaktadır. KFA’nde yapının geçerliliğine dair kanıtlar gözlenen değişkenlerin hangi faktörler altında toplandığı, değişkenlerin faktör yük sayıları, faktörlerin açıkladıkları varyans oranı gibi ölçütlere bakılarak yorumlanır. DFA’nde ise test edilen modelin veya yapının doğrulanıp doğrulanmadığı çeşitli uyum iyiliği katsayıları ile daha belirgin bir şekilde ortaya konulmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2016:331-338; Sümer, 2000: 59-62).

Yeni oluşturulan ölçeğin KFA ile faktör yapısı keşfedilmiş, sonrasında DFA ile doğrulanması hedeflenmiştir. Böylelikle yapısal geçerlilik ortaya konmaya çalışılmıştır. Model Amos 20.0 programında SPSS 23.0’da yapılan analiz ve verileri de kullanabilecek şekilde DFA yapılmıştır. Çalışmaya esas gözlenen değişkenler 3 faktör altında toplanmış, model birinci düzey çok faktörlü DFA şeklinde Amos 20.0 programında Şekil 2.’deki gibi oluşturulmuştur.

Şekil-2. Anket Sonrası Birinci Düzey Çok Faktörlü DFA Modeli

İndekslerin uyumlu hale gelebilmesi için yapılan modifikasyonlar ve işlemler sonucunda 3 faktörlü yapının veri ile doğrulanıp doğrulanmadığına bakılmıştır. Rapor çıktılarında değişkenlerin faktör yükleri, varyans, korelasyon, CMIN/DF, GFI, AGFI, NFI, IFI, CFI, ve RMSEA değerlerinin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına bakılmıştır. İlk uygulamada uyum iyiliği değerlerinin eşik değerler içerisinde olmadığı görülmüş, düzeltme kapsamında hata varyansları

birleştirilmiştir. Kural olarak hata varyansları aynı faktördeki değişkenler arasında yapılmalıdır. Bu esasa bağlı olarak AMOS 20.0'da hata varyansları birleştirilmiş ve indeks raporu üretilerek uyum değerleri gözlenmiştir.

Elde edilen sonuçlar aşağıdaki Tablo 6.'da yer almaktadır. Literatürde uyum indeksleri ve eşik değerleri aşağıdaki tabloda yazılı şekli ile açıklanmıştır. Test edilen modelin uyum iyiliği indeksleri eşik değerler ile karşılaştırıldığında uyum değerlerine birinci düzey çoklu faktörlü modelde ulaşılmıştır. Kabul edilen modelin uyum iyiliği değerlerine göre X^2/DF , RMSEA, SRMR, CFI, IFI ve AGFI indekslerinin kabul edilebilir uyumu gösterdiği, NFI ve GFI değerlerinin çok az seviyelerde 0,90'nın altında olduğu görülmektedir. Ancak NFI ve GFI değerlerinin 0,80'e kadar kabul edilebileceği belirtilmektedir (Garson, 2020). Bu nedenle sonuçta modelin bir bütün olarak uyum sağladığı kabul edilmiştir. Ölçeğin veri ile uyumlu çalışmakta olduğu gözlenmiştir.

Tablo-6. Uyum İndeksleri ve Eşik Değerleri* ve Anket Değerleri

İndeks	Açıklama	Eşik Değeri		İlk Veri	Son Durum
		İyi Uyum	Kabul		
X^2	Önerilen model ile verinin uyumunu test eder. Anlamsız olması, önerilen model ile örneklem kovaryanslarının benzer olduğu anlamına gelir.	P>0,05		0,000	0,000
X^2/DF	X^2 değeri örneklem büyüklüğünden etkilendiğinden serbestlik derecesi oranı güvenilir sonuçlar verir.	<3	3<<5	1,993	3,947
RMSEA	Serbestlik derecesini de dikkate alarak modelin örneklem kovaryansı ile ne dercede uyumlu olduğunu test eder	<0,05	<0,08	0,110	0,061
SRMR	Evrane ait kovaryans matrisi ile örnekleme ait kovaryans matrisi arasındaki kovaryansları test eder	<0,05	<0,08	0,123	0,071
CFI	Serbestlik derecesi ve örneklem büyüklüğünü dikkate alarak test edilen modelin temel (baseline) modele göre mukayese eder	>0,95	>0,90	0,672	0,905
NFI	CFI dan farklı olarak X^2 dağılımının gerektirdiği şartlara bağlı olmaksızın karşılaştırma yapar	>0,95	>0,90	0,513	0,877
IFI	Örneklem büyüklüğü ve modelin karmaşıklık derecesini dikkate alarak modelin uyumunu test eder	>0,95	>0,90	0,679	0,906
GFI	Model uyumunun örneklem büyüklüğünden bağımsız olarak test eder	>0,95	>0,90	0,599	0,898
AGFI	GFI nin serbestlik derecesine ayarlanmış halidir	>0,95	>0,85	0,547	0,855

* Tablodaki Eşik Değerleri (Tabachnick ve Fidell, 2012:560-564)

SONUÇ

İnsanlık tarihinde medeniyetlerin kuruluşuna katkıda bulunan göç; göçmenler ile yerleşiklerin birbirini etkilemesine ve değişimine neden olmuştur. Bu etkileşim ve değişimler olumlu/olumsuz sonuçlar doğurmuştur. 9 yılı aşan süredir Suriye'deki iç savaştan kaçarak Türkiye'ye göç eden sığınmacılar da, Türk vatandaşları ile hayatın her alanını beraber kullanmaktadır. Özellikle 2016 yılından itibaren Türkiye içinde terör ve diğer kriminal suçların daha yoğunlukla görülmeye ve artmaya başlaması, ekonomik göstergelerin daha düşük seviyelerde görülmesi, devlet mekanizmasında yer alan kurumlardaki sistem işleyişinin yavaşlaması veya kapasite yetersizliği gibi problemler yaşanması (eğitimde; öğretmen azlığı, kalabalık sınıflar, okul ve malzeme eksikliği, sağlıkta; doktor hemşire azlığı, kalabalık acil servis ve klinikler, yetersiz tıbbi malzemeler), iki toplumun kültür ve yaşayış tarzlarındaki farklılıklar Türk toplumunda Suriyeliler kaynaklı endişelere neden olmuştur. Literatürde Türkiye'deki bu göç ile ilgili kavramsal, hukuksal, tarihsel, siyasi ve dönemsel araştırmalar, hak ve hürriyetler kapsamında ekonomik, sağlık ve sosyolojik etkilerin analizleri bulunmasına rağmen güvenlik algısının çalışılmadığı tespit edilmiştir. Çalışmada; açıklanan bu açığı kapatacak, "Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların toplumun güvenlik algısına etkisi"ni araştıran geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Güvenlik algısını tespit etmek amacıyla; insan tutumlarının ölçülmesi tekniklerinden, diğer tekniklere göre kısa süren ve maliyeti düşük olan Likert ölçeği geliştirilmesi düşünülmüştür. Çalışma kapsamındaki ölçek; ölçüm değişkenlerinin tespiti için tüme varım tekniği (gömülü teori) ile kavramların toplanması, kavramların kuramsal yapı ile karşılaştırılarak ölçek soru havuzuna dönüştürülmesi, uzman görüşleri ve literatür ile havuzdaki soruların düzenlenmesi, görünüm ve kapsam geçerliliğinin sağlanması, pilot uygulama, deneme uygulaması sonrası uzman değerlendirmesi, güvenilirlik testlerinden iç tutarlılık için faktör analizleri ve test-tekrar test, örneklem seçimi, uygulama, geçerlilik testlerinden doğrulayıcı faktör analizi aşamaları uygulanarak geliştirilmiştir.

Farklı özelliklere sahip 114 kişiden toplanan kavramlar doğrultusunda; 54 soru bir havuzda toplanmıştır. Literatürde mevcut 7 AB güvenlik boyutu ile kuramsal temeli oluşturulan taslak ölçek; 4 boyut 37 sorudan oluşacak şekilde tasarlanmıştır. İçerik ve görünüm geçerliliği kapsamında 6 uzman taslak ölçeği incelemiş, önerilerde bulunarak değerlendirmiş, kapsam geçerlilik indeksi ($KMI=0,91$) değeri ile ($>0,8$) sağlanarak bir sonraki aşamaya geçilmiştir. Pilot uygulama evrenden çekilecek örnekleme benzeyen kişilere yapılmış, uygulama sonrası KMO ($0,857$)

bulunmuş, $>0,6$ sağlanarak, BKT (0,000) hesaplanmış, $<0,05$ olduğu görülerek KFA'ya geçilmiştir. Grafik metodu ve toplam varyanslar 3 uzman tarafından incelenmiş, ölçek % 53,39 seviyesinde 3 boyutta en düşük 0,419 en yüksek 0,836 faktör yükleri olan, bir soru elenmiş, 36 sorudan oluşan şekle dönüştürülmüştür. İç tutarlılık güvenilirliği kapsamında Cronbach α değeri 36 soru için ($r=0,953$) hesaplanmış, $>0,7$ 'yi sağladığı görülmüştür. Diğer bir güvenilirlik testi olan test-tekrar test yapılarak korelasyona bakılmıştır. ($r=0,934$) değeri, 0,01 seviyesinde tutarlı çıkmıştır. Buraya kadar faktör yapısı keşfedilen ve güvenilir olan anketin geçerli olup olmadığı DFA ile incelenmiştir. Çalışmaya esas ölçeğin gözlenen değişkenleri 3 faktör altında toplanmış ve 0,33-0,78 değişen seviyelerde birinci düzey çok faktörlü bir model oluşturmuştur. Bu modele ait uyum iyilik indeksleri; X^2/DF (3,947), RMSEA (0,061), SRMR (0,071), CFI (0,905), IFI (0,906) ve AGFI (0,855) değerleri eşikler içerisinde bulunmuştur. Ölçeğin veri ile uyumlu çalıştığı gözlenmiştir.

Analizler sonucunda “Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların toplumun güvenlik algısına etkisi” ölçeğinin güvenlik algısını belirleyebilecek geçerli ve güvenilir bir araç oluşu söylenebilir. 2011'den bu yana beraber bir hayat yürüten iki toplumun birbirine uyum sağlayarak insana yakışır, saygın, modern dünyanın sağladığı nimetlerden faydalanacak bir şekilde yaşayabilmelerine bu ölçeğin katkıda bulunması amaçlanmalıdır. Toplumda ayrıştırma veya ötekileştirme yapılmamalıdır. Bu ve benzeri çalışmaların yapılması toplumun gelişmesine de katkı sağlayacaktır.

Çalışma kapsamında anket geliştireceklere aşağıdaki hususlar önerilebilir:

- * Ölçülmesi istenen tutum, bir kurama dayandırılarak iyi tanımlanmalıdır
- * Ölçmede temel amaç, çabaların sonunda daha güvenilir ve daha geçerli bir ölçme aracı elde etmek olduğundan kapsam iyi belirlenmeli
- * Kapsam geçerliliği; kapsam geçerlilik oranı ve indeksi ile sayısal olarak ölçülmeye çalışılmalı
- * Yansız ve temsil edici örneklem seçilerek uygulanan bir ankette elde edilen sonuçların hedef kitlenin görüşlerini yansıtması sağlanmalı
- * Kurama göre uygun bir örnekleme tekniği olmalı
- * Sorular, her cevaplayıcı tarafından aynı şekilde anlaşılacak şekilde öz, sade, birden fazla yargı olmadan olumlu/olumsuz farklı eğilimleri ölçecek şekilde olmalı
- * Ölçekte madde sayısı katılımcıları usandırmayacak büyüklükte olmalı

* Ölçek şekil olarak iyi tasarlanmalı, rahat okunabilecek büyüklükler kullanılmalı, baş tarafında mutlaka yönerge bulunmalı, dikkati çeken veya öne çıkaran özellikleri belirten yerler renkli bir tertip ve düzende yapılmalıdır.

Bu çalışma, İnönü Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 26.04.2018 tarihli ve 2018/5-4 sayılı kararı ile etik açıdan uygun bulunmuştur.

KAYNAKÇA

- Ak, M. Zeki; Dindar, M.; Altıntaş, N. (2017, Yaz). Türkiye'de Terörizm ile İktisadî Büyüme İlişkinin Nedensellik Analizi. *Bilgi* (34), 20-31.
- Akçapar, Ş. Koşer (2012). Uluslararası Göç Alanında Güvenlik Algılamaları ve Göçün İnsani Boyutu. Ihlamur-Öner, S., Öner, N. Ş. (Ed.), *Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar, İstanbul, İletişim Yayınları*.
- Ayre, C. ve Scally A. J. (2014). Critical values for Lawshe's content validity ratio: revisiting the original methods of calculation. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 47 (1), 79–86.
- Baş, T. (2013). Anket (Nasıl Hazırlanır? Nasıl Uygulanır? Nasıl Değerlendirilir?). (7.Baskı), Ankara, Seçkin Yayınları.
- BBC News Türkçe, Grafiklerle: Suriye'de 8'inci Yılına Giren Savaş, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-43414137>, Erişim Tarihi: 15.04.2020.
- Bilal K. (2011). Güvenlik: Küreselleşme Sürecinde Güvenliği Yeniden Düşünmek. Barış Kitabevi, (1.Baskı), Ankara.
- Çokluk B., Ömay, Ş. Güçlü ve Büyüköztürk Ş. (2012). Sosyal Bilimler için Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları. (2. Baskı), Ankara, Pegem Akademi.
- Dedeoğlu, B. (2003). Uluslararası Güvenlik ve Strateji. İstanbul, Derin Yayınları.
- DeVellis, R.F. (2002). Scale Development: Theory and Application. (2nd Ed.), Applied Social Research Methods Series, Vol.26, London.
- Erdoğan, İ. (2013, Yaz). Küreselleşme Olgusu Bağlamında Yeni Güvenlik Algısı, Akademik Bakış, Cilt 6 (12):265-292.
- Garson, G. D. Quantitative Research in Public Administration, <http://faculty.chass.ncsu.edu/garson/PA765/structur.htm>, Erişim Tarihi: 15.05.2020.
- GİGM Göç İstatistikleri, www.goc.gov.tr, Erişim Tarihi: 30.04.2020.
- Güngörmüş Kona, G. (2011). Orta Doğu Merkezli Radikal Örgütler ve Türkiye'ye Etkileri. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Uluslararası İlişkiler Dergisi, V.1:789-805.

- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2016). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. (3.Baskı), Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Hammersly, M. (2012). Qualitative Casual Analysis:Grounded the Orizing and the Qualitative Survey. Cooper, B., Glaesser, J., Gomm, R., Hammersly, M. (Der), Challenging the Qualitative-Quatitative Divide, Continuum IPG, India.
- Haritamaap, <https://www.haritamaap.com/ilce/karesi-balikesir> ve [gaziantep](https://www.haritamaap.com/ilce/gaziantep), Erişim Tarihi:11.05.2020.
- Huysmans, J. (1995). Migrants as a Security Problem: Danger of “Securitizing” Societal Issues. Miles, R., T. (Der.), Migration and Eupean Integration: The Dynamics of Inclusion and Exclusion, London, Pinter Publishers.
- Huysmans, J. (2000) The European Union and Securitization of Migration. Journal of Comman Market Studies, 39 (5):751-777.
- Huysmans, J. (2006). The Politics of Insecurity:Fear in Migration and Asylum in the EU. NY, Reutledge Publishing.
- Kane, H. (1995). Leaving Home, Society, V.12, 4:16-25.
- Karpat, K. (2013). Osmanlı’dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler. (2.Baskı), İstanbul, Timaş.
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. Personnel psychology, 28, 563–575.
- Marchesin, P. (2003). Yeni Tehditler Karşısında Avrupa. Dedeoğlu, Beril (Çev.), Dünden Bugüne Avrupa Birliği, (1. Baskı), İstanbul, Boyut Yayınları.
- Nüfus Bilgileri, <https://www.nufusu.com/il/gaziantep-nufusu> ve [balikesir-nufusu](https://www.nufusu.com/il/balikesir-nufusu), Erişim Tarihi:11.05.2020.
- Source, Societal Security, <http://www.societalsecurity.net/>, Erişim Tarihi: 03.05.2020.
- Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE-2011) (2013). İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması. Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Streiner, D. (1994). Figuring out Factors:The Use and Misuse of Factor Analysis. Canadian Journal of Psychiatry.

- Sümer, N. (2000, Aralık). Yapısal Eşitlik Modelleri: Temel Kavramlar ve Örnek Uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6):49-74.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2012). *Using Multivariate Statistics* (6th Edn.). Boston.
- Tezbaşaran, A. A. (2008), *Likert Tipi Ölçek Hazırlama Kılavuzu*. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitimde Ölçek ve Değerlendirme Anabilim Dalı, Mersin.
- Tunç, A. Ş. (2015, Temmuz). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2 (2):29-63.
- Waever, O. (2015). *Toplumsal Güvenliğin Değişen Gündemi*. Aydın, M. vd. (Der.), *Uluslararası İlişkilerde Çatışmadan Güvenliğe*, (2.Baskı), İstanbul, Bilgi Üniversitesi Yayınları, 259-279.
- Yeşilyurt, S. ve Çapraz, C. (2018). Ölçek geliştirme çalışmalarında kullanılan kapsam geçerliği için bir yol haritası. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 20(1), 251-264.

EK-B:Toplumun Güvenlik Algısı Ölçeği

Bu anket (ölçek) “**Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Toplumun Güvenlik Algısına Etkisi**” ile ilgili tutumları ölçmek amacı ile hazırlanmıştır. Ölçek sonuçları, bu konudaki tutumları belirlemek için kullanılacaktır. Bu ölçekte — adet ifade bulunmaktadır. Cevaplama süresi yaklaşık — dakikadır. Her bir ifadeyi okuduktan sonra, buna ne derecede katıldığınızı ya da katılmadığınızı size verilen cevap kâğıdına / liste üzerinde ayrılan yere **(X)** işaretleyiniz. Bir ifadeyi okuduktan sonra aklınıza ilk geleni işaretleyiniz. İşaretsiz ifade bırakmayınız. Size verilen tutum listesi (ve cevap kâğıdı) üzerine adınızı **yazmayınız, kimliğinizi belirtecek herhangi bir işaret koymayınız**. Buradaki bilgiler hiçbir şekilde bilimsel akademik çalışma dışında kullanılmayacak ve paylaşılmayacaktır. Bu bilgiler İnönü Üniversitesi Doktora Öğrencisi Hakan Ömer TUNCA tarafından doktora tezi çalışması için kullanılacaktır.

1. Cinsiyetiniz

a. Kadın ..... b. Erkek .....

2. Yaşınız .....

3. Eğitim Durumunuz

a. Okur-yazar Değil .....

b. Okur-yazar .....

c. İlkokul .....

ç. Ortaokul .....

d. Lise .....

e. Üniversite .....

f. Yüksek Lisans .....

g. Doktora .....

4. Mesleğiniz .....

Şimdi Sizlere Suriyeli Sığınmacıların günlük hayatımızdaki güvenlik etkileri ile ilgili sorular soracağız. SİZCE;						
S. No	Sorular	Tamamen Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1.	Suriyeli Sığınmacılar darp, kavga, gasp vb. suçlarla şahsi güvenliğimi tehdit etmektedir					
2.	Suriyeli Sığınmacılar kaynaklı adam/çocuk kaçırma olayları aile güvenliğimi tehdit etmektedir					
3.	Suriyeli Sığınmacıların gelişi hırsızlık/kundaklama olaylarını artırmaktadır					
4.	Suriyeli Sığınmacı kadınların parasal değer olarak görülmesiyle fuhuş artmaktadır					
5.	Suriyeli Sığınmacılardan dolayı dışarı çıktığımda kendimi güvende hissetmiyorum					
6.	Suriyeli Sığınmacıların ülkenin her yerine dağılık yaşamaları sebebiyle terör olaylarının her yerde olabileceğini hissediyorum					
7.	Suriyeli Sığınmacılar terör eylemlerinin artmasına neden olmaktadır					
8.	Suriyeli Sığınmacılar bireysel ya da örgütsel olarak suç eylemlerini artırmamaktadır					
9.	Suriyeli Sığınmacılar kontrolsüz nüfus artışı yaratmaktadır					
10.	Suriyeli Sığınmacıların gelmesinden sonra uzun zamandır görülmeyen hastalıklar türemiştir					
11.	Acil servislerin Suriyeli Sığınmacılar tarafından sık kullanımı kapasite yetersizliğine neden olduğundan beni ve yakınlarımı mağdur etmektedir					
12.	Suriyeli Sığınmacıların gelişi ile salgın hastalıkların arttığını düşünüyorum					

Şimdi Sizlere Suriyeli Sığınmacıların sosyo-ekonomik ve kültürel etkileri ile ilgili sorular soracağız. SİZCE;						
S. No	Sorular	Tamamen Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1.	Suriyeli Sığınmacıların varlığı sosyal adaletin sağlanmasına katkıda bulunur					
2.	Suriyeli ucuz işçiler ücretleri düşürerek haksız rekabet yaratmaktadır					
3.	Suriyeli Sığınmacılar Türkiye'deki işsizliği artırmaktadır					
4.	Suriyeli Sığınmacı çocukları dilencilik, kayıtsız çalışma, hırsızlık vb. yaparak yasadışı kazanç sağlamıyor					
5.	Suriyeli Sığınmacılar dolandırıcılık/mafya/uyuşturucu ticaretinin artmasına neden olmaktadır					
6.	Suriyeli Sığınmacılar uzun dönemde Türkiye'nin ekonomik olarak büyümesine katkı sağlayacaktır					
7.	Suriyeli Sığınmacıların eğitim seviyesinin düşüklüğü Türkiye eğitim seviyesini etkilememektedir					
8.	Suriyeli Sığınmacı çocukların okula gitmemesi eğitimsizliği artırmaktadır					
9.	Suriyeli Sığınmacıların ailevi yaşamları, çok eşlilik ve kadın-erkek ilişkileri Türk aile hayatını olumsuz etkilemektedir					
10.	Suriyeli Sığınmacı erkeklerin uygunsuz davranışları Türkiye'deki kadınları rahatsız etmemektedir					
11.	Kayıt dışı evliliklerin artması/kumalık Türkiye'deki aile birlikteliklerini tehdit etmektedir					
12.	Suriyeli Sığınmacıların topluma uyumunda güçlük yaşanmamaktadır					
13.	Suriyeli Sığınmacıların kullandığı dil Türkçe'nin bozulmasına neden olmaktadır					
14.	Suriyeli Sığınmacıların dini mezhepsel inanışlarının farklı olması Türkiye'nin dini inançlarını etkilemektedir					
15.	Suriyeli kimliği Türkiye'deki yerleşik kimlik bütünlüğünü tehdit etmektedir					

Şimdi ise Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’deki siyasete etkileri ile ilgili sorular soracağız. SİZCE;						
S.No	Sorular	Tamamen Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1.	Suriyeli Sığınmacılar gelecekte azınlık olmaktan çıkıp Türkiye topraklarından hak iddia edebilir diye endişem yoktur					
2.	Suriyeli Sığınmacıların işlediği suçlara ceza verilmediği düşüncesiyle adalet mekanizmasına güvenim azalmaktadır					
3.	Suriyelilere din, dil, ırk, mezhep, etnik köken ve politik görüş nedeniyle devletin adaletsiz davranışları yozlaşmaya sebeptir					
4.	Suriyeli Sığınmacılar ile Türkler arasında yaşanabilecek fikir ayrılıkları ülke içi karışıklığa neden olabilir					
5.	Suriyeli Sığınmacıların varlığı bende gelecek kaygısı yaratmamaktadır					
6.	Suriyeli Sığınmacıların toplu olarak vatandaş olması siyasi dengeleri etkiler					
7.	Suriyeli Sığınmacılar ilerisi için ülke içinde bağımsızlık kazanma söylemleri ile üniter yapıyı tehdit etmektedir					